

N:o 29.

Ank. till Riksd. kansli den 7 april 1908, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande af en kommitté för utredning af statstjänarnes löner enligt angifna grunder.

Till utskottet har för förberedande behandling hänvisats en i Andra Kammaran af herr *C. G. Sædén* väckt motion, i hvilken hemställes, »att Riksdagen beslutar hos Kungl. Maj:t anhålla, att en kommitté måtte tillsättas för att närmare utreda statstjänarnes lönerregleringsfråga enligt de grundsatser, som i motionen uttalats, och sedan till Riksdagen inkomma med förslag i ämnet.»

Som stöd för denna sin hemställan anför motionären följande:

»Det är icke troligt, att ämbets- och tjänstemannalönerna komma att stanna vid deras nuvarande belopp. Nästan allting fördyras genom höjda lefnadskostnader och stigande anspråk på lifvets bekvämligheter. Ännu alltid menar sig den ena tjänstemannaklassen efter den andra hafva behof af ökad aflöning, sammansluter sig därför att begära löneförhöjning, ömmande omständigheter anföras och Riksdagen ser sig nödsakad att bevilja. Man

kan undra, hur länge våra resurser förmå bära de städse höjda skatterna, om dessa ock i samma mån skola stiga, eller om det icke finns något annat sätt att reglera denna del af statsutgifterna.

Tjänstemannalönernas nuvarande storlek är ju beroende af flere omständigheter: 1) det med tjänsten förenade arbetet och ansvaret, 2) de kunskaper, den duglighet och den energi den kräver samt icke minst 3) tjänstemannens berättigade anspråk på löns tillräcklighet för ett ståndsenligt underhåll äfven för familjen, den må vara större eller mindre. Man måste medgifva, att, när staten fordrar, att tjänstemannen offerar sina krafter i dess tjänst, den ock är skyldig att åt hvar och en af dem gifva en anständig bärning.

Emellertid kan man icke undgå att märka, att en lön, som räcker väl till för den ene, allra helst för den ensamme, däremot är väl knapp för den, som har familj, särskildt större familj. Huru mången familjefader, som ju ock anser sig hafva rätt att lefva efter sitt stånd, har icke svårt att få inkomsterna att räcka till för de många familjemedlemmarnes behof, medan den ensamme med samma lön kan lefva i öfverflöd eller samla förmögenhet. Man kan undra, om staten har råd att till somliga utdela onödigt stora löner, medan den knappt har råd att till andra lämna nödigt underhåll, samt om det icke finns något sätt att i någon mån lämpa aflöningen efter tjänstemännens olika behof. Det är nog tillämpningen af grundsatsen, att enahanda tjänst och arbete kräva enahanda lön, som sätter den ene i tillfälle att lefva i öfverflöd, medan den andre i samma tjänst har det alltför knappt. Sedan fjolårets Riksdag i större utsträckning medgifvit äfven kvinnan tillträde till statens ämbeten och därmed förenade löneförmåner, har helt visst den frågan blifvit mera brännande: Kan det ur nationalekonomisk synpunkt anses rätt, att ogift kvinna eller man för sin tjänst åtnjuta en lön, som är ämnad att räcka för en hel familj? Ja, menar man, när de fullgöra samma tjänst som familjefadern, då böra de ock hafva samma lön. Men fråga är just, om dessa olika grupper göra fosterlandet samma tjänst. Den ogifte sköter sin tjänst; men detta är ock allt. Familjefadern däremot gör fosterlandet en dubbel tjänst; han icke blott fullgör sina tjänsteåligganden, utan gör därjämte något, som, särskildt när lönen är knapp, kräver icke ringa omtanke och kostnad: han fostrar åt sitt land medborgare, som under nästa generation skola fylla hans eller andras platser i fosterlandets tjänst, och detta är något, hvars värde icke kan uppskattas i penningar, men som berättigar den frågan: Är icke staten

då skyldig tillse, att en sådan tjänsteman och familjeförsörjare för sin ställning i någon mån gynnas framför den ogifte? I privatlivet och dess affärer göres dock i allmänhet åtskillnad. Medan den unge tjänstemannen ännu är ogift, är ock hans lön där lämpad efter hans mindre behof; men när han gifter sig, höjes vanligen hans lön, såvida principalen vill behålla honom i sin tjänst. Detta är något så vanligt och har så gått in i det allmänna rättsmedvetandet, att ingen undrar därpå. Men när det gäller statens tjänstemän, då skulle det icke få anses tillbörligt.

Det har dock synts, som tiden nu vore inne, att äfven Riksdagen bör följa den allmänna rättskänslans och billighetens kraf och göra det på sådant sätt, att icke heller ogifta tjänstemän finna rättmätig anledning till klagomål. En sådan reglering kunde ske på det sätt, att för statens tjänstemän (hvilken tjänsten än må vara, högre eller lägre, civil eller militär) bestämmes en lön, grundlön om man så vill, olika för olika tjänster, allt efter deras sociala betydelse och de förutsättningar, som erfordras för deras skötande, men lika för alla i samma tjänst, för gifta och ogifta, för män och kvinnor. Denna grundlön bör vara så tilltagen, att den är tillräcklig för de olika lefnadsbehofven, till amortering af skulder vid god hushållning o. s. v., men icke sådan, att den frestar till slöseri eller lefnadsvanor, som icke kunna följas efter ingånget äktenskap. En sådan grundlön skulle sedan såsom hittills i mån af behof kunna ökas medelst ålders- eller dyrtidstillägg. Utom denna grundlön skulle dock en familjeförsörjare i statens tjänst (man eller kvinna) erhålla ett tillskott, icke under namn af lönetillskott utan hellre familjeunderstöd eller kanske ännu hellre tjänstemannafamiljeunderstöd. Detta tillskott skulle beviljas, så snart någon tjänsteman genom bevis styrker, att han ingått äktenskap, och bestämmas olika för olika tjänster samt ökas för hvarje barn som födes, äfven denna ökning lämpad efter tjänsternas olika lönegrad.

De fördelar, som genom sådan reglering skulle vinnas, blefve många. Ogifta tjänstemän hade med förständig hushållning tillräckligt för sina behof i sin sociala ställning, men blefve liksom nu fortfarande genom den måttligt tilltagna lönen städse påmindas om nödvändigheten att hushålla och därigenom vanda vid ett lefnadssätt, som med tillskott af lämpligt familjeunderstöd tilläte dem, när de så önska, att gifta sig. När så den unge mannen ville gifta sig, då visste han, att han i samma tjänst hade att påräkna det genom lag bestämda tjänstemannafamilje-

understödet lämpadt efter hans sociala ställning och att detta ökas med barnens antal. Staten skulle genom sådan reglering på ett värdigt sätt uppmuntra till äktenskap och därtill äfven humant sörja för de uppväxande barnens underhåll, hvilket i sin mån skulle främja villkoren för en önskad folkökning. Genom att göra denna skillnad mellan gifta och ogifta blefve ock Riksdagen bättre i tillfälle att på ett tillfredsställande sätt höja lönerna för dem, som däraf vore i behof, medan de ogifta, som kunde reda sig detta förutan, icke hade anledning att begära löneförhöjning. Ungkarlslifvet skulle ock genom den efter behofvet afpassade aflöningen ledas i sundare riktning med måttliga lefnadsvanor, mindre utelif och bättre moral. Staten skulle fostra sina tjänstemän till ett förståndigare lefnadssätt. Äktenskapen blefve mera lockande; folkökning och barnuppfostran skulle ock i sin mån ledas in på bättre väg. Den odiösa frågan om ungarlsskatt finge på detta sätt sin bästa lösning. Klagan öfver att kvinnan tager lefvebrödet från familjeförsörjarne finge mindre skäl för sig. Och mycket snart skulle alla finna det alldeles i sin ordning, att staten genom sådan reglering afpassat tjänstemännens inkomster efter deras olika behof.

En sådan omreglering af tjänstemannalönerna kan naturligen icke ske på kort tid. Men om Riksdagen finner förslaget behjärtansvärdt torde den ock finna något lämpligt sätt att i sin tid börja och genomföra reformen.»

För frågans närmare skärskådande har utskottet införskaffat upplysningar om huruvida ifrågavarande spörsmål i någon mån beaktats i andra europeiska stater, och lämnas härmed en redogörelse för de upplysningar, som därvid vunnits.

I *Danmark, England och Nederländerna* tillämpas icke af motionären ifrågasatt lönesystem och hafva sträfvanden i dylik riktning ej förekommit.

I *Norge* har något förslag i sådan riktning ej förevarit och tillämpas följaktligen detta lönesystem ej i vidare mån, än att underordnade tjänstemän vid de norska statsbanorna i vissa fall komma i åtnjutande af högre hyresbidrag i händelse att de äro gifta.

I *Österrike-Ungarn* har visserligen vid därstädes under år 1907 genomförd lönereglering i tidningspressen framförts aflöningsförslag i nyss angifven riktning, men utan att vinna understöd af vare sig regering, representation eller tjänstemannakår.

I *Italien*, hvarest det nu samlade parlamentet har att besluta öfver ett af regeringen den 12 sistlidne december framlagdt förslag om reglering af de civila tjänstemännens löner — en löneroglering som berör öfver 18,000 tjänstemän och medför en ökad årlig utgift för staten af 7,351,870 lire (1 lire cirka 72 öre) — tillämpas ej denna princip mera än i ett fall: beskickningschefer berättigas erhålla en förhöjning af sitt ortstillägg med $\frac{1}{3}$, om de ha hustru och barn boende med sig under minst 8 månader af året.

I *Frankrike* har i vissa fall ett dylikt system vunnit tillämpning. Sålunda erhålla de tjänstemän vid *post- och telegrafverken*, som hafva en aflöning ej öfverstigande 2,000 francs och hafva mera än 3 barn under 16 års ålder, under vissa villkor ett lönetillskott af 50 francs (en franc cirka 72 öre) per år för hvarje barn utöfver tre. Vid *flottan* gälla följande bestämmelser angående lönetillägg för familjeförsörjare: militär af manskapsklass erhåller ett tillägg af 10 centimes (10 centimes cirka 7 öre) per dag och barn under 10 års ålder, underofficer, som är gift, eller som är frånskild eller änkeman, men har att sörja för minderårigt barn, eller som har ådömts att utbetala underhåll åt hustru, från hvilken han blifvit skild till säng och säte, har rätt att erhålla ett tillägg — *indemnité de logement* — af 50 centimes per dag. Till betjante i deputeradekammarrens kansli utbetalas regelbundet en gratifikation till en hvar familjeförsörjare, som har flera än tre barn, af 50 francs per år och barn utöfver tre. Deputeradekammarren har för närvarande att pröfva ett af abbé Lemire väckt förslag om ett allmänt genomförande af detta system, och antages som sannolikt, att i de lägsta lönekategorierna ett särskildt tillägg för familjeförsörjare kommer att bestämmas.

Från *Belgien* har inhämtats, att lönetillägg för gifta och familjefäder förekommer endast undantagsvis och beroende af särskilda omständigheter, såsom hyresersättning åt vissa underordnade tjänstemän inom tull- och uppborädsverken.

I *Preussen* tillämpas icke detta lönesystem. I preussiska landtdagen förefinnes dock en starkt understödd sträfvan att bevilja tjänstemän, som äro familjeförsörjare, ett högre hyresbidrag än till icke-familjeförsörjare. Preussiska statsregeringen har emellertid ej hittills lyssnat till de röster, som höjts till förmån för dessa sträfvanden.

Från *Sachsen* har meddelats, att skillnad i löneförhöjningar endast förekommer i så måtto, att icke-familjeförsörjare i regel erhålla endast hälften så högt hyresbidrag som familjeförsörjare.

I *Bayern* förekommer ej heller en dylik skillnad i vidare utsträckning än så, att då sedan 1904 tjänstemännen erhöilo ett dyrortstillägg och detta alltefter olika orters dyrhet indelades i två klasser, tjänstemän, som icke voro familjeförsörjare, utan undantag erhöilo sådant tillägg efter lägsta klassen. I det till innevarande landtdag framlagda förslag till omreglering af tjänstemännens löner har emellertid regeringen föreslagit, att all skillnad måtte bortfalla. Krafter synas emellertid vara verksamma i motsatt riktning.

I *Finland* har systemet i viss mån genomförts. Öfverstyrelsen för skolväsendet inlämnade nämligen till senaten förslag till reglering af lönerna för lärarepersonalen i Finlands landskommuner och gick detta förslag därpå ut, att hvarje *ogift lärare och lärarinna* skulle åtnjuta lika *grundlön*, och att hvarje *gift lärare* och sådan *lärarinna, som vore änka och hade barn att försörja* eller som, ehuru gift, vore familjens *enda försörjare*, skulle åtnjuta lika *grundlön*. Ålderstilläggen skulle likaledes utgå i olika storlek för dessa båda kategorier. Regeringen förelade landtdagen proposition i enlighet med detta förslag, som alltså var byggdt på *likställighetsprincipen*, modifierad efter den af *familjeförhållanden betingade olikheten i lefnadskostnader*.

Landtdagen godkände emellertid ej propositionen oförändrad. Det utskott, som behandlade propositionen, ansåg, att ingående af äktenskap i och för sig icke borde gifva anledning till erhållande af högre lön, utan att denna borde utgå allenast till sådana lärare och lärarinnor, som hade barn att försörja och äro *sina familjers hufvudsakliga försörjare*. Landtdagen fattade beslut i ärendet sistlidne oktober månad. I enlighet härmed utgå lönerna till lärarepersonalen sålunda:

för *ogifta samt gifta men barnlösa lärare och lärarinnor* begynnelselön: 900 mark, 4 ålderstillägg, hvarterda å 180 mark = 720; summa 1,620 mark som slutlön;

för *gifta lärare och lärarinnor med barn samt änklingar och änkor med oförsörjda barn*: begynnelselön: 1,100 mark, 4 ålderstillägg, hvarterda å 220 mark = 880 mark; summa 1,980 mark som slutlön. Ålderstilläggen utgå efter respektive 5, 10, 15 och 20 år.»

Utskottets
yttrande.

Reglering af aflöningsförhållandena för i statens tjänst anställd personal har i vårt land under de sista åren genomförts i rätt omfattande utsträckning. För åstadkommande af en sådan reglering jämte utredning och pröfning af förhållanden, som därmed kunde äga samband, till-

satte Kungl. Maj:t år 1902 en kommitté, den så kallade löneregreringskommittén. Utskottet har rörande dess arbete erfarit, att den afgifvit, förutom ett principbetänkande angående allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållandena m. m. inom de centrala ämbetsverken, betänkande och förslag rörande följande ämbetsverk, kårer och stater, nämligen: kammarkollegium, kammarrätten, statskontoret, landsstaten, skogsstaten och de allmänna skogsläroverken, landtbruksstyrelsen, landtmäteristyrelsen, domänstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, stuteriöfverstyrelsen och stuteristaten. Därjämte har kommittén afgifvit betänkande och förslag rörande den af Riksdagen väckta frågan om fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter.

Samtidigt med att löneregreringskommitténs arbete pågått, har det emellertid varit nödvändigt att dels inom respektive statsdepartement uppgöra löneregreringar för en del verk och stater, dels genom särskildt utsedde kommitterade uppgöra löneregreringsförslag för några statens mera betydande verk såsom telegrafverket, järnvägsstaten, poststaten m. fl. Af dessa hafva telegrafverkets, järnvägsstatens, arméförvaltningens m. fl. stater underställts 1907 års riksdags pröfning och godkännande.

De kommittéförslag, som ligga som grund för telegraf- och järnvägsstaterna hafva hvad själfva aflöningssystemet vidkommer, i hufvudsak följt det s. k. Tenowska systemet, hvilket innebär låga begynnelselöner med mindre men tätt återkommande lönetillägg. Såsom stöd för detta lönesystem anföra kommitterade för reglering af löneförhållandena vid telegrafverket bland annat följande: »Om man utgår ifrån, att tjänstemännens aflöning bör beräknas icke allenast med hänsyn till hans egna personliga lefnadsbehof utan till hans behof såsom familjefader och fostrare af det kommande släktet, är det uppenbarligen oriktigt att vid beräkning af hvad till tjänstemannens nödiga bärgning hörer icke taga hänsyn till, huru utgifterna för en familjs underhåll tilltaga, i den mån barn tillkomma och med dessas uppväxt. Rent abstrakt låter det säga sig, att aflöningen bestämmas med hänsyn till tjänstens vikt och ansvar och icke med hänsyn till dess innehafvare, men när detta betraktelsesätt skall tillämpas på hela den grupp af befolkningen, som ägnar sig åt utförande af statens arbete, visar sig denna abstraktion leda till orimligheter. Det gäller för tjänstemannen som för hvarje annan samhällsmedlem, att de behof, som måste tillfredsställas, äro grunddriffjädern för hans

arbete. Den som vill använda arbetskraften kan därför icke frånse dessa behof.» Och vidare anföres: »En synpunkt, som vid afvägandet af dessa lönesatser i förhållande till lefnadsbehofven särdeles kraftigt gjort sig gällande för kommitterade, är den, att staten bör så ordna sina förhållanden, att den ej själf ytterligare bidrager till äktenskapsfrekvensens sjunkande. Hvilken betydelse det har i moralisk styrka för ett samhälle, att detta verkligen bygges på familjebildandet, behöfva kommitterade endast påpeka.»

Den kommission, som utarbetat förslag till lönereglering för tjänstemän vid postverket, har anslutit sig beträffande lönebeloppen till samma system. De uttalanden, som telegrafkommitterade gjort och här ofvan återgifvits, synas följaktligen gillats af postkommissionen. Då emellertid slutledningen skulle dragas ur de gifna förutsättningarne, förefaller det dock som vederbörande i ett hänseende kommit något på sidan: någon skillnad har icke gjorts mellan aflöning till familjeförsörjare och icke familjeförsörjare, endast mellan manlig och kvinnlig tjänstinnehafvare. Sålunda säger postkommissionen rörande föreslagna kvinnliga postmästare af 3:dje klassen, att »det syntes kommissionen som om deras aflöning borde fastställas till ett lägre bolopp, så mycket hellre som, enligt hvad kommissionen afsett, endast några af de minst fordrande postkontoren inom denna klass böra förvaltas af kvinnliga föreståndare.» Emellertid har kommissionen föreslagit inrättande jämväl af postkontor af 4:e klassen, som föreslås förvaltas af såväl män som kvinnor. Arbetet vid ett postkontor af denna klass bör ju i allmänhet bli mindre kräfvande än vid något af 3:e klassen. Det oaktadt anser sig kommissionen för *manlig postmästare vid 4:e klassens postkontor* böra föreslå en *begynnelseaflöning*, som *öfverstiger slutaflöningen för kvinnlig postmästare vid 3:e klassens postkontor*. Motiven härför angifvas ej, men man kan tydligt förstå, att de sammanfalla med telegrafkommitterades förut återgifna uttalanden. Det är otvifvelaktigt *behofsprincipen*, som man ansett nödigt att taga hänsyn till.

Det har understundom i fråga om löneregleringar framhållits, att satsen »lika lön för lika arbete» borde vara den enda bestämmande. Denna sats kan måhända vid ett flyktigt bedömande förefalla vara såväl rättvis i sin grund som enkel att tillämpa. Vid en närmare undersökning skall man emellertid finna, att den är endast skenbart rättvis. Den är därjämte så godt som omöjlig att genomföra.

Sålunda torde det ej kunna jäfvas, att personer, som innehafva lika tjänstebefattningar, dock ej kunna åstadkomma en fullt jämförbar arbets-

produkt med användande af lika lång daglig tjänstetid. Begåfning och arbetsförmåga äro väsentligt olika hos olika individer. Flit, intresse och omtanke äro likaledes individuellt växlande. Dessa faktorer, jämte andra, inverka emellertid högst väsentligt på den arbetsprodukt, som olika personer i lika tjänst kunna åstadkomma. En synpunkt, som ifråga om denna principens riktighet äfven bör beaktas, är den, att samma tjänstebefattning kan vara mera kräfvande på en plats än på en annan.

Vid bestämmandet af tjänstemännens löneförmåner har ej heller principen lika lön för lika arbete varit den afgörande. Ty förutom beaktande af det med respektive befattningar förenade arbete och ansvar, den kunskap och duglighet, som befattningen kräver af dess innehafvare, har därjämte hänsyn i viss mån måst tagas till lefnadsbehovet.

Såsom upplysande härutinnan hänvisas till de citat, som utskottet förut anfört ur kommittébetänkanden. Därjämte vill utskottet erinra hurusom redan år 1856 vid föredragning inför Konungen den 11 oktober af förslag till löneroglering af statens med penninglöner försedda ämbets- och tjänstemän, af chefen för finansdepartementet anfördes, att vid en sådan reglering noggrant afseende borde fästas dels å de särskilda statsfunktionernas behof af ämbets- och tjänstemän, dels å dessas behof af anständig bärkning. Intetdera behovet fick öfverskridas, men också intetdera åsidosättas. För en första lönegrad föreslogs för den skull ett belopp med hvilket den ogifte tjänstemannen kunde beredas en tarflig men någorlunda anständig bärkning. För andra lönegraden föreslogs ett belopp med hvilket tjänstemannen äfven som gift borde äga sin bärkning. För tredje lönegraden föreslogs det högre lönebeloppet med hänsyn till att en tillväxande familj och barnens uppfostran medförde ökade utgifter. Den fjärde lönegraden borde utgöra yttersta målet för en utmärkt duglig ämbetsmans sträfvanden. Den femte lönegraden omfattade allenast riksskollegiernas presidenter.

Det är också otvifvelaktigt, att det mindre lefnadsbehof, som en ogift kvinna i allmänhet har i jämförelse med en gift man, varit anledningen till att lägre löner bestämts för kvinnor än för män i lika tjänsteställning. För att klart belysa huru man ansett sig böra på grund häraf föreslå olika lönebelopp för samma tjänstebefattningar tillåter sig utskottet göra ett utdrag ur det betänkande, som afgifvits af kommissionen för löneroglering för tjänstemän vid postverket m. m. i hvad detta förslag rörer tjänstebefattningar, som föreslås att beklädas af såväl män som kvinnor. Lönerna hafva föreslagits sålunda:

	Begynnelseår	Lönebelopp efter antal tjänstear											
		3	3	3	2	2	2	2	3	3	3	3	
Postmästare af klass 3, manlig	3,800	4,200	4,600	5,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » kvinnlig	2,900	3,100	3,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » klass 4, manlig	3,500	3,800	4,200	4,600	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » kvinnlig	2,700	2,900	3,100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förste postexpeditör, manlig	3,200	3,500	3,800	4,200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » kvinnlig	1,900	2,100	2,300	2,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Postexpeditör, manlig	1,800	—	—	—	2,000	2,200	2,400	2,600	2,900	3,200	3,500	3,800	—
» kvinnlig	1,500	1,700	1,900	2,100	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Därjämte föreslås, att dessa tjänstemän i den händelse de äro stationerade å orter, där de allmänna lefnadskostnaderna äro särskildt höga, skola äga att, så länge de å sådan ort tjänstgöra, uppbära *ortstillägg*, utgående enligt af generalpoststyrelsen fastställda grunder med 15 eller 10 procent af den fasta aflöningen, dock högst 450 respektive 300 kronor till *manlig* tjänsteman och högst 225 respektive 150 kronor till *kvinnlig* tjänsteman.

Nu torde ej gärna kunna bestridas, att under förutsättning att den uppfattning är riktig, som utskottet har rörande anledningen till olikheten i lön för manlig och kvinnlig tjänsteman i lika tjänstebefattning, följdriktigheten jämväl kräfver, att tillbörligt afseende borde fästas vid det olika lefnadsbehof, som förefinnes mellan manliga tjänstemän, beroende på huruvida de äro familjeförsörjare eller ej. Så har likväl ej skett. Utskottet delar emellertid i det hänseendet motionärens mening, att denna omständighet vid bestämmande af tjänstemäns löneförmåner borde beaktas. Särskildt må framhållas, hurusom det olika behofvet framför allt gör sig gällande med afseende å bostad. Det synes fördenskull utskottet vara rätt och billigt att, i fall tjänstemannen är berättigad erhålla hyresbidrag eller hyresersättning, denna till icke familjeförsörjare må utgå med lägre belopp än till familjeförsörjare.

Motionärens förslag till nytt aflöningssystem går därpå ut att familjeförsörjare skulle såsom tillägg till en till alla i samma tjänst efter lika

grunder utgående grundlön äga att uppbära ett »familjeunderstöd» eller »tjänstemannafamiljeunderstöd» utgående med olika belopp efter familjens storlek. Utskottet, som finner förslaget förtjänt af beaktande, anser sig dock i detta sammanhang böra erinra, hurusom det finnes många ogifta, män såväl som kvinnor, hvilka därigenom att de försörja ålderstigna eller minderåriga anhöriga kunna och böra i viss mån betraktas som familjeförsörjare. Därför vill utskottet erinra, att de i alla lönestater utgående ålderstilläggen sannolikt afse att möta de ökade behof, som en tillväxande familj medför.

Benämningen »understöd» å det ifrågasatta lönetillägget finner utskottet mindre lämpligt. Denna benämning synes nämligen ej böra gifvas åt en viss del af en utgående lön.

För ett rätt och allsidigt bedömande af detta spörsmål erfordras en mera ingående och fullständig utredning än den utskottet, på den tid och med de resurser, som stått utskottet till buds, varit i tillfälle att åstadkomma. Saken är dock af den vikt och betydelse, att den bör fullständigt utredas. Väl är det sant, att för det ojämförligt största antalet statstjänare hafva lönerna nyss reglerats eller äro föremål för reglering. Denna omständighet synes dock utskottet ej vara skäl nog för att undanskjuta utredning om en betydelsefull princip.

Att svårigheter skola möta för genomförande af en lönereglering efter angifna grunder, inser utskottet mycket väl. Men är grundtanken buren af rättvisa och billighet, och detta synes den vara, så böra svårigheterna förvisso kunna öfvervinnas.

Angående sättet för utredningens åstadkommande, kan utskottet ej utan vidare ansluta sig till motionärens mening. Det är ju möjligt, att utredningen lämpligast och bäst kan utföras af den här förut omnämnda löneregleringskommittén. Under alla förhållanden synes Kungl. Maj:t i denna del böra hafva fria händer.

Utskottet får på grund af det anförda hemställa,

att Andra Kammaren i anledning af herr C. G. Sædén's motion för sin del måtte besluta att i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i hvad mån vid reglering af statstjänarnes löneförmåner må ifrågakomma ändrade grundsatser i syfte att mera än hit-

tills tillgodose det större lefnadsbehof, som de stats-tjänare, hvilka äro familjeförsörjare, hafva i jämförelse med dem som icke äro familjeförsörjare.

Stockholm den 7 april 1908.

På utskottets vägnar:

AXEL RUNE.
